

บทที่ 3

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยจากกรณีตัวอย่างจำนวน 600 คนหรือ 600 ครอบครัว โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการพรรณาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นการพรรณนาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน และส่วนที่ 4 เป็นการพรรณนาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละส่วนดังนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น (2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพ รายได้ ลักษณะการถือครองที่ดิน และจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และ (3) ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ซึ่งการนำเสนอจะแตกต่างกันตามระดับของตัวแปร กล่าวคือ ถ้าเป็นตัวแปรระดับแบ่งกลุ่มและอันดับ ซึ่งได้แก่ เพศ สถานภาพในครัวเรือน อาชีพ และลักษณะการถือครองที่ดิน จะนำเสนอข้อมูลด้วยอัตราร้อยละ และหากเป็นตัวแปรระดับช่วงขึ้นไป ซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น รายได้ จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน จะเพิ่มการนำเสนอข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การย้ายถิ่น และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น ปรากฏในตารางที่ 3 และมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของปัจจัยส่วนบุคคล
(n=600)

ตัวแปร	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	60.7
หญิง	39.3
อายุ	
16-29	9.7
30-39	21.8
40-49	36.0
50-59	25.2
60 ปีขึ้นไป	7.3
ค่าเฉลี่ย = 44.14	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.53
ค่าต่ำสุด = 16	ค่าสูงสุด = 80
สถานภาพในครัวเรือน	
หัวหน้าครัวเรือน	57.8
สมาชิกในครัวเรือน	42.2
สถานภาพสมรส	
โสด	9.8
สมรส	81.3
หม้าย	4.6
หย่า	3.6
แยก	0.7
การศึกษา	
ไม่มีการศึกษา	3.3
ประถมศึกษา	64.7
มัธยมศึกษา	25.8
สูงกว่ามัธยมศึกษา	6.2
ค่าเฉลี่ย = 6.47	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.59
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 16

(ยังมีต่อ)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ร้อยละ
การย้ายถิ่น	
ไม่เคยย้ายถิ่น	89.2
เคยย้ายถิ่น	10.8
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	17.2
31-40	26.6
41-50	33.3
51-60	17.2
61 ปีขึ้นไป	5.7
ค่าเฉลี่ย = 41.96	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 13.20
ค่าต่ำสุด = 3	ค่าสูงสุด = 80

1) เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ชาย ร้อยละ 60.7 เปรียบเทียบกับหญิง ร้อยละ 39.3)

2) อายุ

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40-49 ปี เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 36.0) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 25.2) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 21.8) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 16-29 ปี (ร้อยละ 9.7) และ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 7.3) ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 44.14 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.53 มีอายุต่ำสุดเท่ากับ 16 ปีและมีอายุสูงสุดเท่ากับ 80 ปี

3) สถานภาพในครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครัวเรือนมากกว่าสมาชิกในครัวเรือน (ร้อยละ 57.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 42.2)

4) สถานภาพสมรส

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 81.3) รองลงมาคือ โสด (ร้อยละ 9.8) สถานภาพหม้าย (ร้อยละ 4.6) และหย่า (ร้อยละ 3.6) ตามลำดับ

5) ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 64.7) รองลงมาคือ มัธยมศึกษา (ร้อยละ 25.8) สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 6.2) และไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 3.3) โดยมีระยะเวลาการศึกษาเฉลี่ย 6.47 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.59 ซึ่งระดับการศึกษาค่ำสุดคือ ไม่ได้รับการศึกษา และระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี หรือมีระยะเวลาในการศึกษาสูงสุดเท่ากับ 16 ปี

6) การย้ายถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ไม่มีการย้ายถิ่นมากกว่ามีการย้ายถิ่น (ร้อยละ 89.2 เปรียบเทียบกับร้อยละ 10.8)

7) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น 41-50 ปีมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 33.3) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น 31-40 ปี (ร้อยละ 26.6) และกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มีสัดส่วนเท่ากันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น 51-60 ปี (ร้อยละ 17.2) โดยมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น โดยเฉลี่ย 41.96 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.20 มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นต่ำสุดเท่ากับ 3 ปี และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นสูงสุดเท่ากับ 80 ปี

3.1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบด้วย อาชีพ รายได้ ลักษณะการถือครองที่ดิน จำนวนที่ดินที่ถือครอง และจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ปรากฏในตารางที่ 4 และมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม (n=600)

ตัวแปร	ร้อยละ
อาชีพ	
ในภาคเกษตรกรรม	33.0
นอกภาคเกษตรกรรม	37.7
ทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม โดยมีอาชีพในภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก	9.6
ทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม โดยมีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก	14.2
ไม่ได้ประกอบอาชีพใด	5.5

(ยังมีต่อ)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปร	ร้อยละ
รายได้ (ต่อปี)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท	11.7
25,001-50,000 บาท	27.0
50,001-75,000 บาท	28.5
75,001-100,000 บาท	18.7
100,001-150,000 บาท	9.8
150,001 บาทขึ้นไป	4.3
ค่าเฉลี่ย = 68,478.10	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 41,615.69
ค่าต่ำสุด = 3,000	ค่าสูงสุด = 250,000
ลักษณะการถือครองที่ดิน	
ไม่มีที่ดินที่ใช้ในการเกษตร	15.7
ที่ดินเป็นของตนเอง	79.8
ที่ดินเช่า (จ่ายเป็นเงิน) จากผู้อื่นทั้งหมด	0.3
ที่ดินผู้อื่นแต่ไม่ต้องเสียค่าเช่า	3.2
อื่นๆ (เช่น ทำฟาร์มที่ดินของผู้อื่นแต่ส่งผลผลิตให้เจ้าของที่ดิน เป็นต้น)	1.0
จำนวนที่ดินที่ถือครอง	
ไม่มีที่ดินที่ใช้ในการเกษตร	15.7
1-5 ไร่	38.9
6-10 ไร่	22.7
มากกว่า 10 ไร่	22.7
ค่าเฉลี่ย = 7.92	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.88
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 60
การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม	
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด	24.2
เป็นสมาชิกตั้งแต่ 1 กลุ่มขึ้นไป	75.8
เป็นสมาชิกกลุ่ม 1 กลุ่ม	58.4
เป็นสมาชิกกลุ่ม 2 กลุ่ม	16.0
เป็นสมาชิกกลุ่ม 3 กลุ่ม	1.2
เป็นสมาชิกกลุ่ม 4 กลุ่ม	0.2
ค่าเฉลี่ย = 0.95	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.68
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 4

1) อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีสัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมสูงที่สุด (ร้อยละ 37.7) รองลงมาคืออาชีพในภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 33.0) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรมแต่มีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 14.2) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรมแต่มีอาชีพในภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 9.6) และผู้ที่ไม่ประกอบอาชีพใด (ร้อยละ 5.5) ตามลำดับ

2) รายได้

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 50,001-75,000 บาทต่อปีมีสัดส่วนที่สูงที่สุด (ร้อยละ 28.5) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 25,001-50,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 27.0) และ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 75,001-100,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 18.7) ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 68,478.10 บาทต่อปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 41,615.69 และมีรายได้ต่ำสุดเท่ากับ 3,000 บาทต่อปี และมีรายได้สูงสุดเท่ากับ 250,000 บาทต่อปี

3) ลักษณะที่ดินที่ถือครอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตัวเอง (ร้อยละ 79.8) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีที่ดินที่ใช้ในการเกษตร (ร้อยละ 15.7) และทำในที่ดินผู้อื่นแต่ไม่ต้องเสียค่าเช่า (ร้อยละ 3.2) ตามลำดับ

4) จำนวนที่ดินที่ถือครอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนที่ดินที่ถือครองจำนวน 1-5 ไร่ (ร้อยละ 38.9) และกลุ่มรองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนที่ดินที่ถือครองจำนวนมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนที่ดินที่ถือครองเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนที่ดินที่ถือครองจำนวน 6-10 ไร่ (ร้อยละ 22.7) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีที่ดินที่ใช้ในการเกษตร (ร้อยละ 15.7) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของจำนวนที่ดินที่ถือครองเท่ากับ 7.92 ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.88 มีจำนวนที่ดินที่ถือครองต่ำสุดเท่ากับ 0 ไร่ และมีจำนวนที่ดินที่ถือครองสูงสุดเท่ากับ 60 ไร่

5) จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนตั้งแต่ 1 กลุ่มขึ้นไปมีจำนวนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน (ร้อยละ 75.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 24.2) โดยในผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มในสังคมนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 1 กลุ่ม (ร้อยละ 58.4) รองลงมาคือ ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 16.0) ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน 3 กลุ่ม (1.2) และ ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนเท่ากับ 0.95 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 มีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนต่ำสุดเท่ากับ 0 กลุ่ม หรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด และมีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนสูงสุดเท่ากับ 4 กลุ่ม

3.1.3 ปัจจัยด้านจิตวิทยา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติในการจัดการป่าชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน (ตารางที่ 5)

ตัวแปรความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนมาจากข้อคำถามในส่วนที่ 3 เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าชุมชน เพื่อเป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน จากข้อคำถาม 9 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน 7-9 คะแนน มีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 47.8) รองลงมาคือ ผู้ที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน 4-6 คะแนน (ร้อยละ 46.8) และ ผู้ที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน 1-3 คะแนน (ร้อยละ 5.4) ตามลำดับ โดยมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนเฉลี่ยเท่ากับ 6.21 คะแนน ซึ่งนับได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.61 มีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 9 คะแนน

ตารางที่ 5 อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน (n=600)

ตัวแปร	ร้อยละ
ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน	
1-3 คะแนน	5.4
4-6 คะแนน	46.8
7-9 คะแนน	47.8
ค่าเฉลี่ย = 6.21	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.61
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าสูงสุด = 9

เมื่อพิจารณาร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ด้านความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนเป็นรายข้อ ดังตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่า ชุมชนสามารถจัดการป่าชุมชน โดยการวางระเบียบกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์และจำแนกเขตแดนอย่างชัดเจน จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนใกล้เคียง (ร้อยละ 93.3) การจัดการป่าชุมชนต้องสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ (ร้อยละ 91.7) และป่าชุมชนเป็นป่าที่ถูกจัดตั้งขึ้น โดยองค์กรที่เป็นทางการหรือตามประเพณี (ร้อยละ 77.5)

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างทราบว่า การรักษาป่าชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดไม่ควรมีการวางแผน กำหนดกิจกรรม การใช้ประโยชน์ และการควบคุมโดยชุมชนเพียงฝ่ายเดียว (ร้อยละ 61.2) แต่กลุ่มตัวอย่างยังคงคิดว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินการป่าชุมชน (ร้อยละ 53.7) อาจเนื่องมาจากกิจกรรมเกี่ยวกับป่าชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นผู้ริเริ่ม แล้วให้ชุมชน

เป็นผู้กำหนดรายละเอียด ทำให้ชุมชนบางส่วนยังเข้าใจว่าแนวทางการดำเนินงานนั้นเจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนด

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า ป่าชุมชนรวมถึงป่าช้า ป่าของวัดและป่าของโรงเรียน (ร้อยละ 53.7) จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างมองภาพป่าชุมชนเพียงสองส่วนคือ ป่าอนุรักษ์และป่าใช้สอย เพราะมีการปักแนวเขตป่าแบ่งไว้อย่างชัดเจน โดยพื้นที่เหล่านั้นไม่ได้รวมป่าของวัด ป่าของโรงเรียนหรือป่าช้าไว้

ตารางที่ 6 อัตราร้อยละของข้อคำถามด้านความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน (n=600)

ลำดับที่	ข้อความ	ตอบใช่	ตอบไม่ใช่
301	ป่าชุมชนเป็นป่าที่ถูกจัดตั้งขึ้น โดยองค์กรที่เป็นทางการหรือตามประเพณี	77.5	22.5
302	เราสามารถจัดการป่าชุมชน โดยการวางระเบียบกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์และจำแนกเขตแดนอย่างชัดเจน จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนใกล้เคียง	93.3	6.7
303	การจัดการป่าชุมชนต้องสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ	91.7	8.3
305*	การรักษาป่าชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดควรมีการวางแผน กำหนดกิจกรรม การใช้ประโยชน์ และการควบคุมโดยชุมชนเพียงฝ่ายเดียว	38.8	61.2
306*	เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินการป่าชุมชน	53.7	46.3
307	ป่าชุมชนรวมถึงป่าช้า ป่าของวัดและป่าของโรงเรียน	46.3	53.7
308	ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการปลูกป่าชุมชนประสบความสำเร็จคือการตรวจตราดูแลของเจ้าหน้าที่	74.0	26.0
309	คณะกรรมการป่าชุมชนที่ถูกต้องควรได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น	74.5	25.5
310	เครือข่ายลุ่มน้ำควงเป็นกลุ่มคนในท้องถิ่นที่เน้นการกระจายอำนาจและลดการรวมศูนย์อำนาจในการจัดการทรัพยากรของภาครัฐ	56.5	43.5

หมายเหตุ: (*) หมายถึงข้อคำถามที่ไม่ถูกต้อง

2) เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน (ตารางที่ 7)

ตัวแปรเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ได้มาจากข้อคำถามในส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เพื่อวัดเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน จากข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน 56-65 คะแนน (ร้อยละ 56.0) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน 66-75 คะแนน (ร้อยละ 32.0) และกลุ่มตัวอย่างที่มีเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน 45-55 คะแนน (ร้อยละ 12.0) ทั้งนี้มีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนเท่ากับ 62.57 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.07 มีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 45 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 75 คะแนน นับได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติไปในทางสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับสูง

ตารางที่ 7 อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน (n=600)

ตัวแปร	ร้อยละ
เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน	
45-55 คะแนน	12.0
56-65 คะแนน	56.0
66-75 คะแนน	32.0
ค่าเฉลี่ย = 62.57	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.07
ค่าต่ำสุด = 45	ค่าสูงสุด = 75

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์ด้านเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนเป็นรายข้อ ดังตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า จิตสำนึกในการรักษาป่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดป่าชุมชน (ร้อยละ 97.8) ชาวบ้านทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนร่วมกัน (ร้อยละ 95.9) และการให้ชาวบ้านได้เรียนรู้เรื่องการจัดการป่าชุมชนทำให้ป่าไม้ถูกทำลายน้อยลง (ร้อยละ 94.4) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเห็นด้วยว่า ควรให้มีการปลูกป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและพื้นที่สาธารณะในทุกพื้นที่เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า (ร้อยละ 94.0) และการส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้สึกเป็นเจ้าของป่าชุมชนทำให้เกิดความหวงแหน และป้องกันมิให้บุคคลภายนอกเข้าไปหาประโยชน์จากพื้นที่ป่าในลักษณะการทำลาย (ร้อยละ 91.2) รวมทั้งป่าชุมชนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของคนในชุมชน (ร้อยละ 88.2) และชุมชนเป็นเจ้าของป่าชุมชนร่วมกัน ดังนั้นคนในชุมชนควรช่วยกันดูแลเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว (ร้อยละ 87.7)

จากข้อคำถามดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกในการรักษาป่าและต้องการให้คนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของตนเองร่วมกัน เพราะนอกจากจะทำให้ป่าไม้ถูกทำลายน้อยลงแล้ว ยังทำให้เกิดความหวงแหนทรัพยากรของตน และเป็นการป้องกันมิให้บุคคลภายนอก

เข้าไปทำลายป่าอีกด้วย และกลุ่มตัวอย่างยังเห็นด้วยว่าควรมีการเพิ่มพื้นที่ป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เพราะป่ามีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของคนในพื้นที่ ส่วนการจัดการป่านั้นควรให้ทั้งภาครัฐและชุมชนร่วมกันร่างกฎเกณฑ์และควบคุมดูแลเพื่อผลประโยชน์ระยะยาว

ตารางที่ 8 อัตราร้อยละของข้อความด้านเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน (n=600)

ลำดับ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
401	การให้องค์กรชุมชนจัดการป่าชุมชนเองเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดและจะประสบผลดีที่สุด	34.2	48.0	11.7	5.5	0.7
402	การให้ชาวบ้านได้เรียนรู้เรื่องการจัดการป่าชุมชนทำให้ป่าไม้ถูกทำลายน้อยลง	43.7	50.7	4.0	1.0	0.7
403	ป่าชุมชนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของคนในชุมชน	45.5	42.7	11.3	0.2	0.3
404	ชาวบ้านทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนร่วมกัน	50.7	45.2	3.2	0.3	0.7
405	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อป่าชุมชนเป็นเรื่องเสียหาย ดังนั้นควรมีการจัดการหรือการควบคุมที่ดีโดยชุมชนเอง	24.7	53.2	13.7	8.3	0.2
406	การที่ภาครัฐรับรองสิทธิของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการป่าแก่ชุมชน	21.5	46.2	26.7	4.5	1.2
407*	ป่าชุมชนเป็นเรื่องของกลุ่มชาวบ้านบางส่วนที่ต้องการได้ผลประโยชน์จากป่าเท่านั้น	3.8	16.5	28.3	35.5	15.8
408	จิตสำนึกในการรักษาป่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดป่าชุมชน	64.3	33.5	2.0	0.2	-

(ยังมีต่อ)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
409	ควรให้มีการปลูกป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และพื้นที่สาธารณะในทุกพื้นที่เพื่อเพิ่ม พื้นที่ป่า	54.7	39.3	4.8	1.2	-
410	การส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้สึกเป็นเจ้าของป่า ชุมชนทำให้เกิดความหวงแหน และ ป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าไปหา ประโยชน์จากพื้นที่ป่าในลักษณะการ ทำลาย	49.0	42.2	8.0	0.8	-
411	การร่างกฎเกณฑ์และแนวทางการใช้ ประโยชน์จากป่าชุมชนให้คนในชุมชน ทราบทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน อย่างยั่งยืน	33.2	52.5	12.7	1.7	-
412	ชุมชนเป็นเจ้าของป่าชุมชนร่วมกัน ดังนั้น คนในชุมชนควรช่วยกันดูแลเพื่อ ผลประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว	41.0	46.7	11.3	1.0	-
413	วิธีที่เหมาะสมในการปกป้องป่าชุมชน คือ การกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ โดยมี คณะกรรมการชุมชนคอยควบคุม	29.7	51.3	13.5	5.2	0.3
414	ป่าชุมชนเป็นทั้งการสนองตอบต่อการ ดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้าน และ รวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมี ประสิทธิภาพและยั่งยืน	28.3	52.3	18.3	1.0	-
415	ชุมชนสามารถดูแลรักษาป่าทุกประเภทได้ โดยการป้องกันไม่ให้มีการทำลายพื้นที่ป่า เพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำการเกษตร และ ไม่ให้ตัดไม้ในปริมาณที่มากเกินไป	30.5	49.7	18.2	1.0	0.7

หมายเหตุ (*) หมายถึงข้อคำถามที่เป็นทางลบ

3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนแม่กวาง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ตัวแปรการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนนี้ได้จากข้อคำถามในส่วนที่ 5 ที่ถามว่า ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่ และบ่อยเพียงใด เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนที่เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากข้อคำถาม 20 ข้อ โดยมีรายละเอียด (ตารางที่ 9) ดังนี้

ตารางที่ 9 อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน (n=600)

ตัวแปร	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน	
0 คะแนน	0.3
1-20 คะแนน	61.5
21-40 คะแนน	33.0
41-60 คะแนน	5.2
ค่าเฉลี่ย = 18.81	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.42
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 60

3.2.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนระดับต่ำ (1-20 คะแนน) (ร้อยละ 61.5) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนระดับปานกลาง (21-40 คะแนน) (ร้อยละ 33.0) และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนระดับสูง (41-60 คะแนน) (ร้อยละ 5.2) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนเลยมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.3) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน 18.81 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.42 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนสูงสุดเท่ากับ 60 คะแนน ซึ่งแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามก็ศึกษาต่อไปในรายละเอียดของการมีส่วนร่วมในทั้ง 4 ขั้นตอนคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งปรากฏในรายละเอียดของการวิเคราะห์รวมตามตารางที่ 10 และผลการวิเคราะห์รายข้อดังตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 10 อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน (n=600)

ตัวแปร	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	
0 คะแนน	36.0
1-5 คะแนน	42.5
6-10 คะแนน	16.3
11-15 คะแนน	5.2
ค่าเฉลี่ย = 3.29	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.66
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 15
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	
0 คะแนน	3.0
1-5 คะแนน	30.3
6-10 คะแนน	45.0
11-15 คะแนน	21.7
ค่าเฉลี่ย = 7.43	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.94
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 15
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	
0 คะแนน	2.3
1-5 คะแนน	57.2
6-10 คะแนน	36.0
11-15 คะแนน	4.5
ค่าเฉลี่ย = 5.20	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.80
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 15
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	
0 คะแนน	37.7
1-5 คะแนน	41.8
6-10 คะแนน	15.0
11-15 คะแนน	5.5
ค่าเฉลี่ย = 2.89	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.53
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 15

ตารางที่ 11 อัตราร้อยละของข้อคำถามด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน (n=600)

คำถาม	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
501 การตัดสินใจกำหนดนโยบายการจัดการป่าชุมชน	3.5	10.8	36.7	49.0
502 การตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน การจัดการป่าชุมชน	3.5	10.2	32.2	54.2
503 การตัดสินใจวางแผนกำหนดโครงการและ ขั้นตอนการจัดการป่าชุมชน	2.8	10.2	29.7	57.3
504 การตัดสินใจกำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการ ป่าชุมชน	4.7	11.2	34.0	50.2
505 การตัดสินใจกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละ โครงการในการจัดการป่าชุมชน	5.2	8.8	34.7	51.3
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน				
506 กิจกรรมการปลูกต้นไม้เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่า ชุมชน	38.2	32.8	23.5	5.5
507 กิจกรรมประชาสัมพันธ์เรื่องทรัพยากรป่าชุมชน	8.3	15.5	30.3	45.8
508 กิจกรรมการบำรุงรักษาทรัพยากรป่าชุมชน	15.8	24.0	41.8	18.3
509 กิจกรรมจัดทำแนวเขตป่าชุมชน	20.2	23.3	33.3	23.2
510 กิจกรรมจัดทำแนวกันไฟและดับไฟป่าในป่าชุมชน	32.5	26.2	25.5	15.8
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
511 การใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งอาหาร	16.8	47.5	27.8	7.8
512 การใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งไม้ใช้สอยสำหรับ ครัวเรือน	5.7	23.2	48.3	22.8
513 การใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งรายได้ของตนเอง	3.2	7.8	25.2	63.8
514 การใช้ป่าชุมชนเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	3.5	14.5	43.7	38.3
515 การใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับต้นไม้ พื้นเมืองหรือพืชสมุนไพร	5.7	17.2	50.5	26.7

(ยังมีต่อ)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

คำถาม	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
516 การสำรวจทรัพยากรหลังจากได้มีการบำรุงรักษาป่าชุมชน	6.7	12.7	35.0	45.7
517 การติดตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชุมชน	4.3	12.2	34.2	49.3
518 การเสนอปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานป่าชุมชนที่ผ่านมาและเสนอแนวทางใหม่	3.2	7.7	28.5	60.7
519 การประเมินผลงานของกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน	2.8	7.2	23.3	66.7
520 การติดตามตรวจสอบการทำงานของกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำแม่กวัง	3.2	6.2	15.8	74.8

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สำหรับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ตารางที่ 10) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่ำ (1-5 คะแนน) มีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 42.5) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลย (0 คะแนน) (ร้อยละ 36.0) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปานกลาง (6-10 คะแนน) (ร้อยละ 16.3) และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูง (11-15 คะแนน) (ร้อยละ 5.2) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3.29 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.66 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน

เมื่อพิจารณารายข้อ (ตารางที่ 11) พบว่า สัดส่วนของผู้ที่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดในทุกข้อคำถาม โดยส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนกำหนดโครงการ และขั้นตอนการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ 57.3) รองลงมาคือไม่เคยเข้าร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ 54.2) และไม่เคยเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละโครงการในการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ 51.3) ตามลำดับ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศวรรษ วิทยาภม (2545) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: ศึกษากรณีบ้านโป่งกวัง ต.โป่ง อ.พานทอง จ.ชลบุรี ที่ค้นพบว่า ขั้นตอนการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับน้อย ทำนองเดียวกับการศึกษาของ นันทนิตย์ ตรีนันทวัน (2548) เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนบ้านปากคลอง จังหวัดชุมพร ที่ค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเสนอความคิดเห็นค้นหาสาเหตุของปัญหาและการวางแผนดำเนินงานนั้น ไม่เกิน 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ได้ให้เหตุผลว่า การเสนอ

ความคิดเห็น การค้นหาสาเหตุของปัญหารวมถึง การวางแผนการดำเนินงานนั้น ผู้ดำเนินงานส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทนประชากรบางส่วนเท่านั้น

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับปานกลางสูงสุด (6-10 คะแนน) (ร้อยละ 45.0) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่ำ (1-5 คะแนน) (ร้อยละ 30.3) กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสูง (11-15 คะแนน) (ร้อยละ 21.7) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีสัดส่วนน้อยที่สุด (0 คะแนน) (ร้อยละ 3.0) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 7.43 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.94 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน

เมื่อพิจารณารายชื่อของข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นบางครั้งมากที่สุด โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบำรุงรักษาทรัพยากรป่าชุมชน (ร้อยละ 41.8) รองลงมาคือกิจกรรมการจัดทำแนวเขตป่าชุมชน (ร้อยละ 33.3) และกิจกรรมประชาสัมพันธ์เรื่องทรัพยากรป่าชุมชน (ร้อยละ 30.3) ตามลำดับ แต่กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกครั้งในกิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าชุมชน (ร้อยละ 38.2) สูงที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมจัดทำแนวกันไฟและดับไฟป่าในป่าชุมชน (ร้อยละ 32.5) เช่นเดียวกับการศึกษาของ ทศवारณ วิทยาคม (2545) และสายัน วงษ์ไหลทอง (2546) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านขาด ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ต่างค้นพบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมทุกครั้งคือ กิจกรรมการปลูกต้นไม้ในเขตป่าชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างคิดว่าการปลูกต้นไม้ในเขตป่าชุมชนเป็นหน้าที่ อีกทั้งกิจกรรมการปลูกต้นไม้ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นในวันสำคัญ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ หรือวันสำคัญทางศาสนา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีโอกาที่จะเข้าร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการรับผลประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับต่ำ (1-5 คะแนน) (ร้อยละ 57.2) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระดับปานกลาง (6-10 คะแนน) (ร้อยละ 36.0) กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระดับสูง (11-15 คะแนน) (ร้อยละ 4.5) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เลยมีสัดส่วนต่ำที่สุด (0 คะแนน) (ร้อยละ 2.3) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5.20 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.80 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน

เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งรายได้ (ร้อยละ 63.8) และกลุ่มตัวอย่างใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งอาหารบ่อยครั้งมีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 47.5) ทั้งนี้กลุ่ม

ตัวอย่างมีสัดส่วนสูงในการมีส่วนร่วมในบางครั้งสำหรับการใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับต้นไม้พื้นเมืองหรือพืชสมุนไพร (ร้อยละ 50.5) รองลงมาคือการใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งไม้ใช้สอยสำหรับครัวเรือน (ร้อยละ 48.3) และการใช้ป่าชุมชนเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละ 43.7) ตามลำดับ จากข้อค้นพบดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมักใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งอาหารมากกว่านำมาขายหรือหารายได้ให้ตนเอง เพราะมีระเบียบข้อบังคับของชุมชนควบคุมการนำของป่าออกมาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งรวมถึงการนำไม้มาใช้สอยในครัวเรือนด้วยเช่นกัน

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลต่ำ (1-5 คะแนน) (ร้อยละ 41.7) มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลเลย (0 คะแนน) (ร้อยละ 37.9) กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลระดับปานกลาง (6-10 คะแนน) (ร้อยละ 14.9) และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลระดับสูง (11-15 คะแนน) (ร้อยละ 5.5) มีสัดส่วนต่ำที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2.87 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.52 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน เช่นเดียวกับข้อค้นพบของ ทศวาร์ณ วิทยาคม (2545) และ นันทนิศย์ ตรีนนทวัน (2548) ที่พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินผลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของการไม่เคยมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยติดตามตรวจสอบการทำงานของกลุ่มนุรักษ์ลุ่มน้ำแม่กวงมากที่สุด (ร้อยละ 74.8) รองลงมาคือ การประเมินผลงานของกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ 66.7) และการเสนอปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานป่าชุมชนที่ผ่านมาและเสนอแนวทางใหม่ (ร้อยละ 60.7) ตามลำดับ จากข้อค้นพบดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้ติดตามประเมินผลงานของกลุ่มนุรักษ์ลุ่มน้ำกวงและกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน รวมถึงไม่เคยเสนอปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ผ่านมา แต่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้เข้าร่วมในการสำรวจทรัพยากรหลังจากได้มีการบำรุงรักษาป่าชุมชนเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 35.0) รวมถึงมีการติดตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชุมชนเป็นบางครั้งด้วยเช่นกัน (ร้อยละ 34.2) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการตรวจสอบและประเมินผลนั้น มักจำกัดอยู่ในแค่กลุ่มบางกลุ่ม เช่น ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เท่านั้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งพิจารณาได้ว่า เป็นไปตามลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของประชาชน ที่มักพบว่าประชากรจะแสดงถึงการมีส่วนร่วมโดยตรงโดยการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และการมีส่วนร่วมโดยอ้อมผ่านกลุ่ม หรือผ่านองค์กรหรือผู้แทนประชาชน (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์

2527, 188) ดังเช่น การศึกษาของ พอพันธ์ รัตนสุวรรณ (2548: 51-52) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชากรต่อการอนุรักษ์ดินน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงาน อาทิ การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ การทำแนวกันไฟและดับไฟป่า รวมถึงการก่อสร้างฝายดินน้ำ เป็นกิจกรรมที่มีประชาชนเข้าร่วมมากที่สุด และการศึกษาของ ทศวรรษ วิทยาคม (2545: 58-59) ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากที่สุดในขั้นตอนการดำเนินงานเช่นกัน

สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวงนั้น กิจกรรมการดำเนินงานเป็นกิจกรรมที่ชุมชนแสดงถึงการมีส่วนร่วมได้ชัดเจนมากกว่าขั้นตอนอื่น เช่น กิจกรรมการปลูกต้นไม้ กิจกรรมการทำแนวกันไฟ เป็นต้น อีกทั้งกิจกรรมดังกล่าวชุมชนจะเห็นผลประโยชน์ที่ได้รับกลับมาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น หมู่บ้านป่าสักงามที่ชุมชนพยายามฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่เกิดจากการทำสัมปทาน ซึ่งส่งผลให้เกิดแหล่งน้ำ นอกจากนี้มีน้ำแล้วยังใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้อีกด้วย หรือหมู่บ้านปางไฮ ที่ชุมชนมีอาชีพหลักคือการปลูกกาแฟ และการทำป้าเมียง การปลูกต้นไม้ทำให้ชุมชนมีภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการปลูกกาแฟ รวมถึงป้าเมียงก็ช่วยฟื้นฟูสภาพดินให้ดีขึ้นเช่นกัน

3.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

สำหรับในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโดยรวม หรือเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ว่า เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชากรที่อาศัยอยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความแปรผันสองทาง และ ส่วนที่สองเป็นผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง

การศึกษาส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือ ตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย เพื่อศึกษาว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือไม่ อนึ่งการวิเคราะห์การถดถอยมีข้อกำหนดว่าตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ต้องเป็นตัวแปรระดับช่วงขึ้นไป แต่หากเป็นตัวแปรที่ต่ำกว่าระดับช่วงจะต้องแปลงค่าให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ มีตัวแปรอิสระที่ต้องแปลงให้เป็นตัวแปรหุ่น 4 ตัว คือ เพศ สถานภาพในครัวเรือน อาชีพ และ

ลักษณะที่ดินที่ถือครอง โดยกำหนดให้กลุ่มที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาคตามสมมุติฐานมีค่าเท่ากับ 1 ส่วนกลุ่มอื่นมีค่าเท่ากับ 0 ดังนี้

เพศ	กำหนดให้	1 คือ เพศชาย 0 คือ เพศหญิง
สถานภาพในครัวเรือน	กำหนดให้	1 คือ หัวหน้าครัวเรือน 0 คือ สมาชิกในครัวเรือน
อาชีพ	กำหนดให้	1 คือ อาชีพในภาคเกษตรกรรมและอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรมโดยมีอาชีพในภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก 0 คือ อื่นๆ
ลักษณะที่ดินที่ถือครอง	กำหนดให้	1 คือ มีที่ดินเป็นของตัวเอง 0 คือ อื่นๆ

นอกจากนี้ ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์การถดถอย ผู้วิจัยต้องตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากการละเมิดเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยจะทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความคลื่อนคลาดและขาดความน่าเชื่อถือ สำหรับเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยที่จำเป็นต้องตรวจสอบมีดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546: 338-341)

- ก) ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง
- ข) ค่าแปรปรวนของค่าคลื่อนคลาดเป็นค่าคงที่
- ค) ค่าคลื่อนคลาดมีการแจกแจงแบบปกติ
- ง) ค่าคลื่อนคลาดเป็นอิสระต่อกัน

จากผลการตรวจสอบพบว่าข้อมูลเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย โดยรายละเอียดของผลการตรวจสอบปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก สำหรับการทดสอบสมมุติฐานนั้น ผู้วิจัยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยปรากฏในตารางที่ 12 มีรายละเอียดของข้อค้นพบ และการอภิปรายผลในแต่ละตัวแปรดังนี้

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง (n=600)

สมมุติฐาน	a	b	t	r	ผลการทดสอบ
1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามเพศชาย	15.212	5.931	6.418	0.254	/*
2. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามอายุ	24.878	-0.137	-3.427	-0.139	x*
3. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามผู้ที่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน	17.735	1.858	1.973	0.080	/*
4. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามระดับการศึกษา	14.558	0.657	5.159	0.206	/*
5. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น	20.702	-0.045	-1.276	-0.052	x
6. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามอาชีพในภาคเกษตรกรรม	19.096	-0.670	-0.710	-0.029	x
7. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามระดับรายได้	17.002	0.000	2.363	0.096	/*
8. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามลักษณะการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง	18.190	0.777	0.668	0.027	/
9. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	15.524	3.471	5.157	0.206	/*
10. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามระดับความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน	4.001	2.383	8.703	0.335	/*
11. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามระดับของเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน	-27.006	0.732	10.336	0.389	/*

หมายเหตุ:

a = ค่าคงที่

b = สัมประสิทธิ์การถดถอย

t = สถิติทดสอบแบบที

r = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

/ = มีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

x = มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

1) เพศ

จากข้อสันนิษฐานที่ว่า เพศชายน่าจะมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนนั้นเป็นกิจกรรมที่เพศชายสามารถแสดงบทบาททั้งการเป็นผู้นำและการใช้แรงงานได้ดีกว่า ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเพื่อการวิจัยว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามเพศชาย ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับเพศ พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแม้ว่าตัวแปรทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.254$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่า เพศมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า สังคมชนบทยังคงยึดถือหลักวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม จึงมีความเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ควรเป็นหน้าที่ของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ประกอบกับการเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการป่าชุมชนเป็นกิจกรรมที่ต้องทำภายนอกบ้าน ต้องใช้ทั้งแรงงานและความเป็นผู้นำในการดำเนินงานต่างๆ เช่น การตัดคสใจที่จะดำเนินงาน การดำเนินงาน รวมถึงการจัดการประเมินผล เป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น การปลูกต้นไม้ การทำแนวเขตป่าชุมชน หรือการทำแนวกันไฟ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้แรงงาน ทำให้เพศชายเข้าร่วมในกิจกรรมป่าชุมชนมากกว่าเพศหญิง ดังเช่นการศึกษาของไพสุดา ตรีเดซี (2546: 153-154) ที่พบว่าในกิจกรรมอนุรักษ์ หรือกิจกรรมที่เพศชายทำจะเป็นกิจกรรมการใช้แรงงาน การถางป่า การขุดคสใจปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2) อายุ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับอายุ พบว่ามีทิศทางเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำ ($r = -0.139$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผกผันกับอายุ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เยาวชนรุ่นใหม่และผู้ใหญ่วัยต้นที่ยังมีความรับผิดชอบไม่มากนักก็มีความสนใจในกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนมากกว่า ส่วนผู้ที่อยู่ในช่วงวัยกลางคนขึ้นไปนั้นมีหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้มีเวลาเข้าร่วมในการจัดการป่าชุมชนน้อยกว่า และกรณีที่กิจกรรมส่วนใหญ่ต้องใช้แรงงานมาก ทำให้ผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่นการศึกษาของ กัลยารัตน์ รัตนะจิตร์ (2543: 69-70) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษาป่าเขาวง ตำบลป่าอ้อ และตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ที่พบว่า กลุ่มประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนเพราะว่ากลุ่มอายุช่วงนี้เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ออกไปประกอบอาชีพที่อื่น และเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดและแรงจูงใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ และเป็นช่วงอายุที่มีความพร้อมทางด้านร่างกายมากกว่ากลุ่มอายุอื่น จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้มาก

3) สถานภาพในครัวเรือน

จากข้อสันนิษฐานที่ว่า สถานภาพในครัวเรือนน่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนถือว่าเป็นตัวแทนของครัวเรือนที่มีสิทธิในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นมากกว่าผู้ที่มิสถานภาพอื่น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามผู้ที่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับสถานภาพในครัวเรือนพบว่า มีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และแม้ว่าตัวแปรทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.080$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สถานภาพในครัวเรือนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หัวหน้าครัวเรือนมักถูกกำหนดโดยประเพณีให้มีความสำคัญเหนือสมาชิกอื่นๆ ในบ้าน รวมถึงได้รับสิทธิให้เป็นตัวแทนของครัวเรือนในการดำเนินการเรื่องต่างๆ ดังนั้นหน้าที่การตัดสินใจจึงตกอยู่ที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับกิจกรรมในการจัดการป่าชุมชนที่หัวหน้าครัวเรือนต้องออกไปมีส่วนร่วมเพื่อเป็นตัวแทนครัวเรือนในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงสามารถตัดสินใจในการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนแทนสมาชิกในครัวเรือนคนอื่นๆ ได้

4) ระดับการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับระดับการศึกษา พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.206$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาแปรผันตามการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้ มีความคิด และเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน เพื่อจะได้นำความรู้ที่ตนเองมีใช้ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ เช่นเดียวกับการศึกษาของ สาร์วย สุกเจเลียว (2546: 95-96) ที่พบว่า การศึกษามีอิทธิพลต่อการจัดการป่าชุมชน เนื่องจากว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงนั้นสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารมากกว่า ทำให้เพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องป่าไม้มากขึ้น และสามารถประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากร ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับที่มากขึ้น ผู้มีการศึกษาสูงจะสามารถคิดค้นหาคำตอบได้มากกว่า และสามารถมองสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วได้ชัดเจนกว่า และด้วยสังคมชนบทมักยอมรับผู้มีการศึกษาสูงทำให้บุคคลเหล่านี้แสดงศักยภาพของตนเองออกมาให้เห็น ซึ่งรวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานที่บุคคลเหล่านี้มักจะได้เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ อีกด้วย

5) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น พบว่า มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมี

ความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมาก ($r = -0.052$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้นเป็นความสัมพันธ์ทางลบเช่นเดียวกับอายุ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในท้องถิ่นจึงสามารถอธิบายได้ว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นน้อยแต่มีส่วนร่วมมากเป็นเพราะบุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีอายุน้อยและมีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชุมชนจัดขึ้นได้มากกว่าผู้ที่อายุวัยกลางคนที่มึ้นหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบ หรือผู้สูงอายุที่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมเพราะกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนต้องใช้แรงงานมาก และในส่วนของความสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะการมีส่วนร่วมในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนแม่วงวนนั้นเกิดขึ้นจากชุมชนเอง ดังนั้นการที่ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนทำให้ผู้ที่อาศัยในพื้นที่ไม่ว่าจะย้ายเข้ามาหรืออาศัยอยู่นานแล้วต่างต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ดังเช่นการศึกษาของ ฉันทพล จันทะแจ้ง (2548: 163-164) ที่พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากวัฒนธรรมชุมชน สภาพแวดล้อม และความเป็นกันเองของคนในชุมชน มีส่วนช่วยสร้างความคุ้นเคย ก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สายัน วงษ์ไหลทอง (2546: 63) ที่พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านขาด ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานกว่าย่อมมีความเข้าใจในสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมในชุมชนมากกว่าคนที่เพิ่งย้ายเข้าไปใหม่

6) อาชีพ

จากข้อสันนิษฐานที่ว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาอาศัยป่า ทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามอาชีพในภาคเกษตรกรรม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนนั้น พบว่ามีทิศทางตรงกันข้ามกันสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับที่ต่ำมาก หรือแทบจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ($r = -0.029$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปได้ว่า อาชีพในภาคเกษตรกรรมไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนเลย ทั้งนี้เนื่องจาก พื้นที่ของหมู่บ้านที่เข้าไปทำศึกษานั้น มีเนื้อที่ติดกับป่า และบางหมู่บ้านก็อยู่บริเวณเดียวกับป่า แม้ในชุมชนจะมีอาชีพที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ทุกครัวเรือนต่างต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรจากป่าทั้งสิ้น ทำให้ทุกกลุ่มอาชีพมีการดูแลเอาใจใส่ในทรัพยากรป่าไม้ที่อยู่ในชุมชนของตน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกิดจากการทำลายป่า หากป่าไม้หรือทรัพยากรถูกทำลายไปจะส่งผลกระทบต่อทุกคนที่อยู่ในชุมชน เช่นเดียวกับการศึกษาของ สำรวย สุดเฉลียว (2546: 96-97) ที่พบว่า อาชีพที่มีในชุมชน ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการป่าชุมชน ป่าคำใหญ่คำขวาง และการศึกษาของธวัชชัย สุขลอย (2547: 7-78) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: บ้านคลองทราย ตำบลวัง

น้ำเขียว อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันของประชาชนไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่นกัน

7) รายได้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับรายได้ พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.096$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปว่า รายได้มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ในที่นี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ต่างก็มีสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องพึ่งพิงป่าเหมือนกัน และหากป่าถูกทำลายก็จะส่งผลกระทบต่อทั้งตนเองและชุมชนเช่นกัน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่านั้นจะมีเวลาให้กับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ดังเช่นการศึกษาของ ไกรสร วิริยะ (2543: 87-88) ที่พบว่า รายได้ของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยให้เหตุผลว่า หัวหน้าครัวเรือนมีรายได้สูงย่อมมีความพร้อมในการประกอบกิจกรรมเพื่อส่วนรวมมากกว่า เพราะไม่ต้องกังวลกับความเป็นอยู่ของครอบครัวเหมือนผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งต้องคำนึงถึงครอบครัวเป็นอันดับแรก เช่นเดียวกับการศึกษาของ สายัน วงษ์ไหลทอง (2546: 53-54) และ อติศักดิ์ แดงสกุล (2548: 67) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้พอเพียงกับการดำรงชีวิตก็จะให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่รอบๆ ตัวมากกว่า ทำให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในภาพรวมมากขึ้น

8) ลักษณะการถือครองที่ดิน

จากข้อสันนิษฐานที่ว่าลักษณะการถือครองที่ดินของประชาชนที่แตกต่างกันนั้นย่อมส่งผลการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเองจะมีส่วนร่วมที่มากกว่าผู้ที่มีที่ดินในลักษณะอื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามลักษณะการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการถือครองที่ดินกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับที่ต่ำมากหรือแทบจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ($r = 0.027$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะการถือครองที่ดินไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ที่ดินทำกินส่วนใหญ่ของประชาชนนั้นได้รับการจัดสรรจากสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยออกเป็น สทก. หรือสิทธิทำกิน เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเป็นการทำเพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมซึ่งไม่จำกัดว่าต้องเป็นผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือไม่ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้เท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ กัลยารัตน์ รัตนะจิตร (2543: 75-76) ที่พบว่าลักษณะการถือครองที่ดินของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากว่าหัวหน้าครัวเรือนและผู้แทนครัวเรือนนั้นเข้าร่วมประชุมและพูดคุยกันในเรื่องต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนที่เกิดขึ้นในชุมชนไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ที่มีที่ดิน

เป็นของตนเอง และไม่ใช้ที่ดินที่เป็นของตนเอง เพราะการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ นั้นจะส่งผลต่อทรัพยากรในภาพรวม และประชาชนที่อยู่โนโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวัง ต่างก็มีที่ดินที่ทางภาครัฐได้จัดสรรให้อย่างลงตัวอยู่แล้วจึงไม่มีการบุกเบิกพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น

9) จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = 0.206$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่าจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชน เพราะผู้ที่มีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มมากต้องมีภาระหน้าที่ที่มากขึ้น ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์กับบุคคลอื่นอยู่เสมอ และรับผิดชอบงานมากกว่าผู้ที่จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มน้อยหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ทำให้ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนตามหน้าที่ของตน ต้องค้นหาปัญหา รวมถึงข้อสรุปสำหรับการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในชุมชน ต้องพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งกับคนในชุมชนและภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นมาคิดหาแนวทาง แก้ไขปัญหาร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้แนวทางที่ดีที่สุดสำหรับชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีมากขึ้นทำให้ผู้ที่มีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมากต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงกิจกรรมในการจัดการป่าชุมชนมากกว่าผู้ที่มีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มน้อยหรือไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย

10) ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.335$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามระดับความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน จะเล็งเห็นถึงผลประโยชน์และความสำคัญของป่าไม้ และหาวิธีการจัดการป่าชุมชนตามแนวทางและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เช่นเดียวกับการศึกษาของไกรสร วิริยะ (2543: 93) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนของหัวหน้าครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนมากย่อมมองเห็นความสำคัญของป่าชุมชน เข้าใจในการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชนได้ดีกว่า หากประชาชนในชุมชนรับรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงรู้ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนนั้นจะทราบถึงวิธีการจัดการที่เหมาะสม และส่งผลดีต่อตนเองและส่วนรวม ทำให้เกิดการปฏิบัติตามขั้นตอนได้ถูกต้อง เช่นเดียวกับการศึกษาของ ไพสุดา ศรีเดช (2546: 158) ที่พบว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนมาก จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนสูงกว่า

ประชาชนที่มีควมร้่น้อยในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์และการประเมินผล

11) เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.389$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตามเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เจตคติ คือแนวคิดหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติของบุคคล และจากการที่คนในชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่คนผู้นั้นจะแสดงออกมาด้วยเช่นกัน ดังเช่นการศึกษาของประเสริฐ บัวคลี่ไพบ (2543: 118) ที่พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชนแตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอธิบายว่า ความคิดเห็นหรือเจตคติของบุคคลนั้นจะแสดงออกถึงความเชื่อของบุคคลนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำที่พบเจอรวมเข้าด้วยกันแล้วประเมินออกมา ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการป่าชุมชน และมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนได้รับจากประสบการณ์ที่ผ่านมา สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั่นเอง

3.3.2 ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัว ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน ซึ่งในการวิเคราะห์การถดถอยพหุนั้นมีเงื่อนไขสำคัญคือ ตัวแปรอิสระแต่ละตัวต้องไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า ความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (multicollinearity) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ไม่ควรสูงเกิน 0.75 (สุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์, 2546: 518-519) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นมีค่าสหสัมพันธ์สูงเกิน 0.75 ดังปรากฏในตารางที่ 13 ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดตัวแปรระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นออก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีส่วนน้อยที่ย้ายถิ่น จึงทำให้มีจำนวนปีที่ใกล้เคียงกับอายุ อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าอายุน่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากกว่าระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น เพราะอายุบ่งบอกถึงความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย ความสะดวกหรือร้อนและการที่ยังมีการรับผิดชอบในด้านต่างๆ แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (n=600)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. เพศ	-										
2. อายุ	0.190	-									
3. สถานภาพในครัวเรือน	0.563	0.485	-								
4. การศึกษา	0.029	-0.563	-0.301	-							
5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น	0.148	0.837*	0.434	-0.492	-						
6. อาชีพ	0.067	0.314	0.095	-0.300	0.317	-					
7. รายได้ (ต่อปี)	0.052	-0.191	-0.102	0.386	-0.177	-0.272	-				
8. ลักษณะที่ดินที่ถือครอง	0.071	0.177	0.050	-0.094	0.230	0.308	0.012	-			
9. จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	-0.033	-0.078	-0.087	0.088	-0.058	0.117	0.011	-0.009	-		
10. ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน	0.092	-0.173	0.059	0.236	-0.168	-0.148	0.173	-0.076	0.061	-	
11. เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน	0.109	-0.085	0.014	0.166	-0.107	-0.096	0.094	-0.035	0.107	0.422	-

หมายเหตุ: เพศ (ชาย คือ กลุ่มที่สนใจ)

สถานภาพในครัวเรือน (หัวหน้าครัวเรือน คือ กลุ่มที่สนใจ)

อาชีพ (อาชีพในภาคเกษตรกรรมและอาชีพในภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก คือ กลุ่มที่สนใจ)

ลักษณะที่ดินที่ถือครอง (มีที่ดินเป็นของตัวเอง คือ กลุ่มที่สนใจ)

3.3.2.1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุนั้น เป็นการศึกษาว่าตัวแปรอิสระทั้งกลุ่มสามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้เท่าใด และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวแปรอื่นแล้วตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่สามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตาม

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (ตารางที่ 14) พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน การศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการถือครองที่ดิน จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้ร้อยละ 27.7 และเมื่อควบคุมอิทธิพลตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้ว มีตัวแปรอิสระเพียง 5 ตัวที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแปรผันตาม เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เพศ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และแปรผกผันกับอายุ

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์การถดถอยพหุของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง (n=600)

ตัวแปรอิสระ	β	t
เพศ	0.214	4.829*
อายุ	-0.111	-2.318*
สถานภาพในครัวเรือน	0.028	0.563
การศึกษา	0.063	1.345
อาชีพ	0.020	0.501
รายได้	-0.008	-0.207
ลักษณะการถือครองที่ดิน	0.053	1.427
จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	0.162	4.494*
ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน	0.168	4.175*
เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน	0.262	6.701*
$R = 0.526$		$R^2 = 0.277$
$F = 22.536^*$		

หมายเหตุ: * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุกับการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย พบว่า ตัวแปรเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เพศ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ยังคงเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน และมีความสัมพันธ์ทางบวก ขณะที่ตัวแปรอายุก็ยังคงเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน และมีความสัมพันธ์ทางลบ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่าง เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เพศ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และอายุ ที่ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในลักษณะเดียวกัน เมื่อวิเคราะห์ในระดับสองตัวแปรนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่แท้จริง

ส่วนตัวแปรที่เมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุกับการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย แล้วพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างแท้จริงกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน คือ ตัวแปรสถานภาพในครัวเรือน ตัวแปรการศึกษา และตัวแปรรายได้ ที่เมื่อนำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้ามาวิเคราะห์พร้อมกันแล้วพบว่าความสัมพันธ์นั้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าความสัมพันธ์เดิมที่พบนั้นเป็นอิทธิพลมาจากตัวแปรอื่น

3.3.2.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอนเป็นการศึกษาว่าตัวแปรอิสระตัวใดสามารถอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้ดีที่สุด และตัวแปรใดที่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในลำดับถัดไป และตัวแปรเหล่านั้นสามารถอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอน (ตารางที่ 15) ยืนยันว่า มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวที่สามารถอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เพศ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และอายุ ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวสามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้ร้อยละ 27.1 โดยตัวแปรเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนสามารถอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้ดีที่สุด คือ ร้อยละ 15.2 และเมื่อนำตัวแปร เพศ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และอายุ มาร่วมพิจารณาในสมการถดถอยทีละขั้นตอน พบว่าสามารถอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ร้อยละ 3.2 ร้อยละ 3.0 และร้อยละ 1.3 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของกลุ่มตัวอย่าง (n=600)

ตัวแปรอิสระ	Beta	t	R ²	R ² _{change}
เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน	0.263	6.756*	0.152	0.152
เพศ	0.238	6.577*	0.197	0.045
ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน	0.172	4.370*	0.228	0.032
จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	0.166	4.706*	0.258	0.030
อายุ	-0.119	-3.264*	0.271	0.013

F = 10.655*

หมายเหตุ: * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อค้นพบข้างต้นจากการวิเคราะห์ความแปรผันสองทางและทวนสอบด้วยการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน และความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน ซึ่งเป็นตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านจิตวิทยา จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนซึ่งเป็นตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และ ตัวแปรเพศ และอายุ ซึ่งเป็นตัวแปรภายใต้ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่น สามารถอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างนั้นเกิดจากเจตคติที่กลุ่มตัวอย่างมีต่อการจัดการป่าชุมชนเป็นส่วนช่วยเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเล็งเห็นประโยชน์ที่ตนได้รับจากการดำเนินงานด้านป่าชุมชน เช่น ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น แหล่งน้ำที่มากยิ่งขึ้น การมีงานทำและมีรายได้โดยที่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ เป็นต้น จากประสบการณ์เหล่านี้ทำให้กลุ่มตัวอย่างเริ่มสนใจงานด้านป่าชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สำหรับเพศนั้นสามารถอธิบายได้ว่าการเป็นตัวแทนของชุมชนในเรื่องต่างๆ นั้น ชุมชนชนบทส่วนใหญ่มักจะให้เพศชายเป็นตัวแทนครอบครัวในการออกไปร่วมกิจกรรมต่างๆ มากกว่าเพศหญิง ดังนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ มักเป็นเพศชาย โดยคนเหล่านั้นต้องประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ เพื่อสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายได้ โดยเฉพาะขั้นตอนการดำเนินงานที่ต้องใช้แรงงาน และขั้นตอนนี้ผู้ที่มีอายุน้อยจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากเพราะมีกำลังทำงานมากกว่า ส่วนผู้สูงอายุจะเป็นเพียงให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ เป็นส่วนใหญ่

ส่วนในด้านอื่นๆ เช่น การเป็นหัวหน้าครัวเรือน อาชีพ การศึกษา รายได้ หรือการมีที่ดินเป็นของตนเองนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้มีลักษณะเหล่านี้ใกล้เคียงกันมากจนทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนนั้นไม่แตกต่างกัน ดังนั้น หากต้องการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนให้มากขึ้นควรสนับสนุนในด้านผลประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนให้มากขึ้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับก็จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น รวมถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการจากภาครัฐก็ควรจะมีอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

3.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อคำถามเปิดที่ว่า ท่านมีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างไรบ้าง และ ข้อคำถามที่ว่า ท่านมีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างไรบ้าง นั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักเลือกที่จะไม่ตอบคำถามนี้ ขณะที่ผู้ที่เสนอความเห็นบางคนยังให้ความคิดเห็นที่ไม่ตรงประเด็นในเรื่องการมีส่วนร่วม แต่กลับไปให้ความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าชุมชน แต่ผู้วิจัยคิดว่ายังคงเกี่ยวข้องข้องกับการจัดการป่าชุมชนเช่นกัน ดังนั้นจึงแบ่งประเด็นออกเป็น 4 หัวข้อ คือ 1) ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน 2) ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน 3) ข้อคิดเห็นอื่นๆ และ 4) ข้อเสนอแนะต่อข้อคิดเห็นอื่นๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

จากการสอบถามพบว่า ปัญหาในเรื่องการมีส่วนร่วมที่พบเจอมากที่สุดคือ ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม และการประชาสัมพันธ์หรือแนะนำในเรื่องป่าชุมชนที่ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจในการจัดการป่าชุมชน ปัญหาสองข้อนี้ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ เนื่องจากอาชีพที่กลุ่มตัวอย่างทำ ทำให้ไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมและการที่เจ้าหน้าที่ไม่จริงจังในการทำงาน ทำให้การติดตามการทำงานไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีโครงการที่ถูกกละเลยไป อีกทั้งการแนะนำเรื่องป่าชุมชนให้กับชาวบ้านนั้นเป็นเพียงนามธรรม ไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจซึ่งนำไปสู่การไม่มีส่วนร่วม โดยจะมีแต่ผู้เป็นผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชนโดยตรงเท่านั้นที่เข้าไปมีส่วนร่วม

3.4.2 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

ข้อเสนอแนะที่ชาวบ้านแนะนำก็คือต้องการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะบุคลากรภาครัฐที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ และเต็มที่ รวมถึงทำความเข้าใจกับชุมชนและให้ความมั่นใจในผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังอีกด้วย นั่นคือการชี้แจงกับชุมชนให้เข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนรู้สึกอยากทำให้เต็มที่ และให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้น ทั้งนี้การเข้ามาของภาครัฐควรเข้ามาในฐานะผู้สนับสนุน ให้ความรู้กับคนในชุมชนมากกว่า

3.4.3 ข้อคิดเห็นอื่นๆ

ในส่วนข้อคิดเห็นอื่นๆ นั้นพบว่า ส่วนใหญ่ชุมชนจะมีปัญหาในเรื่องการป้องกันไฟป่าที่อาจไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณจากภาครัฐเท่าที่ควร จากการลงพื้นที่พบว่าช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไป

ทำการสัมภาษณ์คนในชุมชนนั้นเป็นช่วงที่เกิดไฟป่าบ่อยมาก เนื่องจากป่าที่อยู่รอบบริเวณชุมชนเป็นป่าเบญจพรรณ ที่พอถึงฤดูร้อนแล้วจะผลัดใบ ใบไม้แห้งที่หล่นตามพื้นนั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดไฟป่า หรือหากมีการลักลอบเผา ก็จะทำให้ไฟป่าลุกลามเร็วขึ้น ไม่เพียงแต่งบประมาณเท่านั้นที่เป็นปัญหาแต่รวมถึงการกำหนดพื้นที่ที่จะเข้าไปดับไฟด้วย เนื่องจากเกิดปัญหาในเรื่องของเขตพื้นที่ติดต่อ ทำให้พื้นที่ป่าบางส่วนไม่มีผู้รับผิดชอบ เพราะไม่แน่ใจในเขตพื้นที่ที่ตนต้องดูแล

3.4.4 ข้อเสนอแนะต่อข้อคิดเห็นอื่นๆ

จากปัญหาเรื่องไฟป่าจึงทำให้เกิดข้อเสนอแนะในเรื่องการเพิ่มงบประมาณในการจัดการเรื่องไฟป่าให้มากขึ้น รวมถึงการวางแผนการจัดการป่าและป้องกันไฟป่าที่ควรส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมระหว่างเขตพื้นที่ติดต่อระหว่างตำบลและเขตติดต่อระหว่างจังหวัด เช่นหมู่บ้าน ไปกลุ่มที่มีเขตติดต่อระหว่างเชียงใหม่-เชียงราย-ลำปาง หรือหมู่บ้านปางไฮที่ต้องรักษาป่าร่วมกันกับจังหวัดลำพูน เป็นต้น ซึ่งหากเกิดความชัดเจนในเขตรับผิดชอบก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังไฟป่า และเพิ่มความเร็วในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอีกด้วย